

קול קורא

אחרי הצרות האיומות העוברות על כלל ישראל, הגנו פונים בשם התורה לכל אחינו בני' להמנע מהעבירה החמורה שמביאה לכל הצרות הללו, כמו ששנינו (אבות ס' י"א), הרב בא לעולם על עינוי הדין ועל עיוות הדין ועל המורים בתורה שלא בהלכה, וכן הזהירונו חז"ל בגמרא (שבת קל"ט, ב') אם ראתה דור שצרות רבות באות עליו, צא ובדוק בדיני ישראל, שכל פרעניות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דיני ישראל, שזה נעשה ע"י ה"בוררים" הפסולים המשוחרים, וע"י ה"מוענים" השקרנים אשר בלי שום יראת שמים הם עומדים לפני הדיינים ומתפכים הקערה על פיה בתחבולות של שקר וכזב לגזול ולעשוק ע"י נתינת ולקחת שוחד להטות הדין.

אשר על כן, מה שנעשה מנהג שכל מי שיש לו דין ודברים, "שוכר" לו בורר חריף בעל תחבולות וכו', הגנו להודיע נאמנה כי על פי תורה"ק, בורר כזה הריהו פסול ונקרא אשרה בגמרא (מסכתין ז' ז' ע"ג י"ג, ב'). וכמו שכתב הטור (ורמ"ם י"ג) בשם הרא"ש, כי הלילה לבורר להפך בזכות מי שבוררו יותר מלצד השני, רק אם רואה לו זכות אמיתי, ואם לאו, הרי זה תמה משפט, וכבר כתבו רבותינו כמה פעמים בזה. והנה הבורר הזה עובר בכמה לאוויין: א), לא תמה משפט. ב), לא תקח שוחד. ג), לא תעשוק את אחיך. ד), ולא תגזול. ה), מדבר שקר תרחק.

[ועוד איסורים (מה שעוררו רבנים החותמים - זה בכה וזה בכה): א), לשמוע מענת בע"ד שלא בפני חבריו, שיש בזה משום הל"ת רלא תשא שמע שוא, (עי' מור"ם סי' י"ז, ס"ה. ועי' שו"ת שנת סני ח"ת, סי' ע"ג). וע"פ הוזה"ק (פ' יושב) חמור ד"ו כעבודה זרה. ב), ליטול הרבה יותר משכר במילה, דקי"ל (מור"ם סי' ט', ס"ה) שדיניו במילים, (ועי' שו"ת נדר מסע ח"ד, סי' קמ"ח, אות י'. וז"ל נקדמס. וז"ל אכן ישראל ח"ת, סי' ע"ג). ג), להצות בעורכי הדיינים, שאסור אף על מענת אמת, (עי' מור"ם סי' י"ז, ס"ח. וערו"ש, ט"ז סט"ו). ד), ללמד מענות שקר לבע"ד, שע"פ דברי חז"ל והפוסקים (מכילתא דערבי, שמות כ"ג, א'. וזו"ר אבות א', ח', ג' נסמ מתמיס הילכרי ודיניו יוסה. וז"ל הרמב"ם, סי' ע"ה) הם רשעים גמורים. והוה הגורם לריבוי חרון אף בעולם ולמילוק שבינה, (עי' סוטה מ"ז, ז'). ה), עינוי הדין בהמשכת הזמן, (עי' מור"ם סי' י"ז, ס"ה). ו), להכריח היוצאות מוגזמות על הבע"ד, (עי' מור"ם סי' ט', ס"ד). ז), להתחית הבע"ד על שמ"ב שיש בו אישור כח (מוסות) להדיינים לשופטם כפי העולה על רוחם (נגד ההלכה), והמקפחם מזכותם להודיעם מהיכן דנתוני, (עי' מור"ם סי' י"ד, ס"ה. וז"ל נוד"י, מהד"ת מור"ם סי' א'). מה שמנצלים אח"כ כייפוי כח וכ"היתר" (מרומה) לעוות המשפט כפי היוצא לטובת עצמם ופרנסתם. ח), להתעלם מן האמת ולהתניקה, ולמנוע מחיובם ותפקידם לעשות חקירה ודרישה כדי לתפוס את הרמאי, (עי' מור"ם סי' ט"ו, ס"ג וד"א).

לכן באנו להכריז בזה, לאסור את הבוררות הפסול הזה לגמרי, ולא שנינו (מסכתין פ"ג, מ"א) "זה בורר לו אחד" רק לענין לבורר בורר טוב וצדיק בלי שוחד, אבל "לשכור" בורר ולשלם לו כדי שיהפך בזכותו, הרי זה אינו דיין וכל דיניו בטילין. ולא עוד, אלא שגם השליש שיושב עמו גם כן פסול גמור, כמבואר בשו"ע (מור"ם סי' ט', ס"ו). שאסור להושיב עם הארץ אצל הדיין, כי מהסרון ידיעתו יבלבל דעת הדיין, ומעתה ק"ו בורר כזה שהוא נשכר להטות הדין, וגם השליש משוחד ממנו על כי הוא מביא לו פרנסה ע"י שבתר בו, אין ספק שיטה דעתו לרצונו.

וכל יהודי שרוצה לקיים התורה, ישמר ויזהר שלא לשכור בוררים באלו, וכל דיין (שליש) הרוצה לקיים התורה ישמר ויזהר שלא לשבת עם בוררים הללו, כי הוא ייהפך כמותם ח"ו ויגרום הרב לעולם ח"ו. ובזכות הקבלה שנקבל על עצמינו להמייב דרכינו ולהושיב דיינים כשרים, יתן ה' המוב שכל בני' ישמרו מכל מיני סכנות ונושע בישועה שלימה כמהרה בימים אלו, כמש"ב רש"י עה"פ למען תחיה וירשת (זכרים ט"ז, כ'). כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבין על אדמתן, אמן.

	(החתימות ע"ם א"ב)	
תמוז, שנת תשס"ב לפ"ק	יהושע לייפער	אברהם מנחם מענדל וואגשאהל
	דומ"ץ כשיכון סקווירא	רב דק"ק דברי יחזקאל שינאווא
	יואל מארגענשמערן	אהרן וילבערשמיין
	אבדק"ק שארמאש	דומ"ץ קהל עירונת הכשם
	יואל צבי הלוי מאשקאוויטש	אהרן מאיר קרויים
	דומ"ץ דק"ק מאהש	אבדק"ק שאפראן, סידני
	יוסף מויסיג	אפרים פישל הערשקאוויטש
	אבדק"ק בעלער	אב"ד האליין
	יוסף מעמפלער	אריה וואגשאהל
	רב דק"ק דרך אמת, מאנסי	רב דק"ק אהבת שלום, מאנסי
	יקותיאל יהודה פילאפף	בן ציון יעקב הלוי ואונר
	דומ"ץ דק"ק ישב לב סאטמאר	אב"ד דבר"ץ שבט הלוי, מאנסי
	ישראל דוד הארפענעם	בצלאל טוביה ועמענשמיין
	רב ובעמ"ח ישראל והומנים	דומ"ץ קהל בעלזא, מאנסי
	לוי יצחק אבראהאם	חיים שרגא פאוול שנעעבאלג
	דומ"ץ התאחדות הרבנים	אב"ד קהל אברכים, מאנסי
	מנחם מאיר ווייסמאנדל	חנינה אברהם לייטנער
	אב"ד נייטרא, מאנסי	אב"ד ור"ם בנין דוד
	מנחם פישער	יהודה הלוי מירנויער
	דומ"ץ קהל ערת יראים, מאנסי	רב דק"ק שומרי שבת, ב"פ

ועל כירורים ומכתבים מיוחדים חתמו הרבנים הגאון"צ הללו (ע"פ הסדר שנכתבו):

ישראל יעקב פישר	שמואל הלוי ואונר	משה שמערן [וצ"ל]
ראב"ד בר"ץ עדה החרדית, ירושלים	רב אב"ד ור"ם זכרון מאיר, בני ברק	אבדק"ק דעברעקעצין
מנשה קליין	ישראל חיים מנשה פריעדמאן	רפאל בלום
אב"ד ור"ם אונגוואר	דומ"ץ דק"ק ישב לב סאטמאר	ראב"ד ור"ם דק"ק קאשו
חיים אברהם דובער פלאהר	אליעזר חיים בלום	אברהם צבי הלוי בעק
ראה"כ זכרון מנחם, מאנסי	אבדק"ק בית שמואל דקאשו, מאנסי	אבדק"ק מעלכרון, אספראליע

לקט מלשונות פוסקי זמנינו, מש"כ להלכה בפסלנותה של "בוררות"

מדברי הגה"צ ר' שמואל הלוי וזאנער שליט"א
מש"כ בספרו שו"ת "שכנת הלוי":

"אסור להכריז לעשות פעולה נגד צד השני ולהחליט ע"ד עצמו... וכו' שקשה הכבוד בפועל מעשה שקר ואיום - והפסו אותו ביד אחר על כך... הרי המבואר בחי"מ (פי"ג, סי' 17); דאסור להכנס שישב בדין עד שידוע עם מי יושב, שמא ישב עם אנשים שאינם מהוגנים, ובח"מ (פי"ג, סי' 17); ביודע שהדיין גולן או להצטרף עמו, והשתא לא מבעיא אם נתכבד באמת שהלה שיקר ויכזב ביודעים, א"כ ה"ה בכלל המבואר כפי"ו ה"ג, אלא גם אם אין הדברים מגיעים לכל כך להיות נקרא רשע ע"י, מכ"מ בודאי חוקתו כבר מפוקפקת, וה"ה בכלל המבואר סי' ג' ה"ג, וא"א לחייב שאר הדיינים לשבת אתו כיון שנתעדר חוקת כשרותו."

"כע"ה, הריבה מאוד מעניני זבל"א ובוררים שנעשו חיים - הם חיפך דע"ת והיפך יסוד כוונת חו"ל בתקנת זבל"א... ובעני"ד מאז ירד הדרור מלאים, ותרבה מאוד מריוני חובל"א פוסקים על דברי שוא ושקר, ומתמכים דברי אלוקים חיים ע"י נגיעות וכצע כפ"ק... ומכ"ש אם רואין דיינים שאינם הגונים עושים ח"ו משפטים כל ידעום... וקשר רשעים אינו מן המנין, דמנין והתועדות דינם אינו נחשב כלל." (ח"ת, סי' רי"ג)

"בוה"ו חושבים שע"י חובל"א ניתן רשות לבעלי התחבולות להפוך דברי אלוקים חיים, וכי ע"ד חשבו חז"ל כשאמרו בזבל"א וזבל"א... שהדינים בזבל"א שכ"א מכע"ד מסדר מענותי לפני הדיין שלו ונותנים לו שכר ע"י, וכל מעיינו אז אידך להמעות את בעל דינו שכנגדו, אלא שבערוה"ש למד וכו'... שכיון שב' הצדדים עושים כן, א"כ ע"מ כן נכנסו לדין וקיבלו עליהו. ולפי"ו תינה אם שניהם מסכימים לזה, אבל אם דין ששוא"א אינו רוצה להסכים בדרך קלוקל זה, ורוצה בב"ד שלא יאמץ תהלה המעות ושלא יהיה משודר משום צד, שמיטא דא"א לכפות אדם על זה... ומכ"ש ב"ד ידוע שהובל"א משנה ומטעה הריבה פעמים ביודעים." (שם, סי' ש"ב)

"כל ענין זבל"א בומה"ו צריך חקון בהרהר מן המקרים." (ח"ת, סי' רה"ה)

מכתב "קול קורא" מהגה"צ אב"ד קאשוי שליט"א:

יום ד' לס' ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתו את מאבוקיו, י"ח מכת תשס"ב לפ"ק

"הנה כדבר מה שנפרץ לאחורנה ונעשה כחיתר, שבעלי דינים שוכרים לעצמם כוררים ומשלמים להם הון רב, ובשכר זאת הם מוכסטים עמהם עצה קודם המשפט ללמד לשונם לרבר מענות של שקר ומרמה מה שיועיל לזכותם, ואז"כ בשעת המשפט הם מחמים עליהם בכל מצדקי וכדרכי עקלתון להפך הקערה על מיה כעורך דין ממש, ודין גרמא שהשליש שבם הוא נוטל חלק כחלק, הוא תחת לחץ גדול לצרוד לאותו הבורר שמסבא לו יותר יונידים, וע"כ הוא מועיל בתפקידו מלעשות חקירת וררישה לגלות את הרמאי במצווה עליהם ע"פ ההלכה, (ע"י מוש"ע חו"מ (פי"ט, סי' 17) וכה"פ (פי"ט, סי' 17), ולא עוד אלא שמתום את מ"ו של צד השני כבדי להעלים את האמת. והמועיל יוצא, שיום יום יוצאים משפטים מענותים ומקולקלים ה", והנעשקים צועקים ואינם נענים, כמו שהעידו כמה וכמה עדים נאמנים ת"ח ויראי ה' שישבו בב"ד וראו ב"ו כמו עיניהם."

"אשר על כן הנני לגלות בזה, שלעני"ד יש אסור גדול להתדיין באופן "מסול" שכזה, מה שיש כה משום הריסת המשפטים, שהוא אחת מן עמורי העולם (מלכות נגלות פי"ג, סי' 17), וגם מציל את הדרור מן צרות רבות (מלכות נגלה ק"ט סי' 17), מלבד כמה לאויין דאורייתא הכרוכים בזה. ועאכ"כ דאין בכוונתי לכתוב שום בע"ד להתדיין באופן המסול לדינא, וכמ"ש בשר"ת עבודת הגרשוני (פי"ט, סי' 17), ובשו"ת בן פורת (ה"ב, סי' 17)."

"ותלילה לשום ב"ד בישראל (או לדיין יחיד) לכוף אתו מן הבעלי דינים על בוררות שכוח ע"י איום ב"סירוב" וכו'." והדבר משום שתוכנו המתקשש עצמו על "בוררות" דוקא, שהנתבע לא נעשה "סרבן" כמה שממאן מלהתדיין כן, כי א"א לכוף אדם שיתדיין באופן ה"מסול" לדינא. וכמו כן נתבע שמשבי על הזמנת הכ"ד שרוצה להתדיין ב"בוררות" דוקא, הוא "סרבן" עבור, והוא"ל כאומר שאינו מוכן להתדיין רק לפני ב"ד או דיינים "מסולים".

ובזכות חיזוק עמוד המשפטים על מכוונה, נוכח לכל מיני ישועות והשפעות מוכות, ויחייקם בנו ייעוד ישעיה הנביא, ציון כמשפט חפדה ושביה בצדקה במרהר דידן, אמן.

הק' רפאל בלום
"דברי הגה"צ אב"ד קאשוי שליט"א אינם צריכין חיזוק וא"צ להסכמתו, והנני כיודא ועוד לקרא כי המה דברים ברורים, וע"י באה"ע ה' להדש שכ"מ תשס"ב, ישראל חיים מנשה מרידמאן
"דברי מרן אינם צריכין חיזוק, והם דברים ברורים ואמיתים", וכיודא ועוד וכו' בעה"ה, חיים אברהם דובער מלאהרן
"דברי הגאונים הצדיקים הג"ל הם קילורין לעינים, והאמת עדין לעצמו", וליתר שאת באנו יום עני הקסן על החתום ב' תמוז תשס"ב, אברהם צבי הלוי בעק

מדברי הגה"צ ר' משה שמעון זצ"ל אב"ד דעברעצין
מש"כ בספרו שו"ת "באר משה":

"כבר אמחול" (נגה ק"ט סי' 17); אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא וכדוק בדייני ישראל, שכל פרענותי שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל, ומהו שצריך לברוק; אם מקימים דברי חו"ל (גימט ק"ט, ג' ומסד"ק ו' 17); לעולם רדא הדיין כאלו תריב מונחת לו בין יריבותיו וגינתם פתוח לו מתחתיו, ועכשיו נומלים "מסק גלמ" תחת גינתם פתוח... כל זה כתבו רבותינו שבגולה זכ"ע על רבנים דיינים מומחים יושבים על מרון שהיו מרוקקים בכשרותם יראים ושלמים חרדים לדבר ה', והעולה על כולנה: שלא עשו פרנסתם מאמונת הבוררות."

"ועתה שובו שמים על הרעה וצדקת מפראת המתפשטת יום יום ואוכלת ומבערת את המוב הנשאר, דכאן באצ"כ רוב הבוררים - כל או רוב פרנסתם או חלק גדול מפרנסתם משכר הבוררות, ולכן כל בורר ובורר ממין זה מחפש פירסום עד כמה שירו הרמה מונעת... ומאחר שפרנסתם תלויה בזאת; שצד שלהם שבחר בהם יצא זכאי - ויקבל ע"י "מאכליטי" חיינו פרסום נאה מוכ ויפה, מלמדים אותם. עצה רעה מה למען... וע"י מעשה כוררים כאלו כבוד התורה ומתמעט - ושוחקים בשוק על ד"ת הנעשה ע"י כוררים ידועים ומפורסמים כאלו, ועל הרבנים הגדולים מוקני דורינו מושל החוב להשמיע קולם קול להבת אש ולגודרו גדר.."

"ורב מוכנה סיפר לי, שפ"א הגיד לפני רביה"ק אדמו"ר מסאמאר שליט"א - והתפאר בצדקת אביו שמעולם לא רצה לקבל שום בוררות ב"ת. וע"י השיב לו רביה"ק; שמלפנים היה זה באמת צדקת גדול ורבותא, אבל עתה שהבוררים הם "בערופם כוררים" - אין שום צדקת ורבותא אלא לקבל, אדרבה חירוש ורבותא הוא אם מקבל על עצמו להיות בורר אם יראה ה' נוגעת בלבבו." (ח"ד, סי' קמ"ה)

"לפי קול הנשמע - ההולך וחוק מאוד; שהדיינים נוטלים הרבה יותר מכדי שכר במילת, ולא עוד אלא כשיש באפשרותם לגמור ה"ת" כשישבה אחת - מרביני בישיבות ב' ג' וד' פעמים, כי עבוד ישיבה אחת א"א ליקח שכר גדול כזה... ולא רק שתוכנים כפה ובחוקה ונומלים כיד רחבת, אלא ששום חנינה ובקשה מצד הבע"ד אינו מועיל כלל אצלם, ואפילו מעניים מרודים ממש חוטפים מרושתם הדלה והאחרונה... (כי אומרים) שאם אין לה תחזור על הפתחים ותשלם ה"מסק גלמ" כי זה פרנסתם. חרפה ובושת תכסה פניהם... דאפילו המקילים ומתירין ליטול שכר יותר מכדי במילת - אבל לא באופן גם כזה, חרפה ובושת תיטול לנו, וזכות מאבדין תורה וישיה של תורה רחמנא לישזכר מהאי עונשא."

"דברים גוראים מעשי נבלה - שגורם להם אהבת ותאות כסף של אלו הבוררים... והכל בשביל שיקבלו עוד כסף בעד ישיבת אחרת, ומענה כפייהם; "משכו" את ה"ת" - וקחו לכם" כסף תרבת...". (ח"ה, בהקדמה)

"ומכאן אתה דן על הבוררים הצבועים "בערופם כוררים" (אומנים כוררים) המלמדים בעל דינם לומר שקר וכזב ב"ת כדי שיכזבו (ר"ל יתחייבו) בדין, ויקבלו שכרם משלם ויהפרסם שמש המוב (הרע) שהבורר אותו הוא יוצא זכאי (חיוב), כי הרבה משתכרים כאן, וריקן מביית אולין - אבל מלאים לביתם עיילין, אוי לה לאותה בושה ואוי לה לאותה כלימה."

"ותעולה על כולנה, שה"מעראר" גדול כ"כ - שהכל שותקים ואין מוצא לה ומצפונה, כי יראים לנפשו שיגורו בהם הכלבים הרעים ותחיות מורפות... ואין מושיע כי אין מרם מציל."

"ומכאן אתה דן שעד כמה צריכין הבוררים-אומנים (בערופם כוררים) לעשות תשובה על כל דיבור ודיבור של נמיית דין כדי לזכות (לחיוב) את הבע"ד שלו שכבר בו לרע, בעל הוצאת ו"ל שלהם... שמכריעים את כל העולם לכף חובה... ואוי להם להבוררים האומנים שעתידים ליתן דו"ח על הרע שעשו וגרמו... שמעוררים דין לפמה ולמעלה. ואמללא היו שותקים אפשר שהיית שותק ג"כ, אבל דוקא רוצים לישא דגל התורה כראש כל הוצות, ועל זה אסור לשתוק, וכל השותק עונו ישא". (שם, סי' ק"ע)

מדברי הגה"צ ר' יעקב ישראל פישער שליט"א
מש"כ בספרו שו"ת "אבן ישראל":

"מה ששאל; היות שהוא רב בשכונה, וישנם מתושבי השכונה אשר הלכו ל"בוררות" בזבל"א... וכשנפסקה הבוררות - יצד אחד לא רצה לקיים את ה"מסק" בוררות - יצא מן הבוררים כתב "סירוב" עליו... ושאל איך לנהוג..."

"גראה דובמניני שהותרה הרצועה - וכמעט רוב הבוררים לוקחים תרבת כסף - יותר מ"שכר במילת", וכבר נפסק בשו"ע (פי"ט, סי' 17); דהנוטל שכר לרזן - כל דיניו במילים... ועי' בנתיבות (נ"ס, ק"ט) - שכחה; דהו"ל לקחו ממנו שם "דיין" עיי"ש, ומכיון שכן - בודאי ד"כתב סירוב" שלהם אינו כלום - כיון שאין כאן דין ואין כאן דייין, ואף התרים ללכת לעריכאות אינו כלום... ואין לחוש לכתב סירוב שלהם". (ח"ת, סי' צ"ה)